

NAPREJ

Glasilo jugoslovanske socialno demokratične stranke.

Štev. 26.

V Ljubljani, torek dne 14. avgusta 1917.

Leto I.

Pras. 10. 8. 1917. 30 mitt rbm

Izhaja razen ponedeljka vsak dan dopoldne.

Uredništvo in upravljalstvo v Ljubljani, Frančiškanska ulica štev. 6,
1. nadstropje, Učiteljska tiskarna.

Naročnina po pošti z dostavljanjem na dom za celo leto K 30.—, za
pol leta K 15.—, za četrť leta K 750, za mesec K 250. Za Nemčijo
celo leto K 33-60, za ostalo tujino in Ameriko K 42.—. Posamezne
številke po 10 vinarjev.

Rokopisi se ne vračajo, nefrankirana pisma se ne sprejemajo. Rekla-
macije za list so poštne proste.

Inserti: Enostopna petlet vrstica 30 vin.; pogojem prostor 50 vin.;
razglaš in poslano vrstica po 60 vin.; večkratni objavi po dogovoru
primeren popust.

O splošnih vzrokih vojne.

Sledeči članek je povzet iz spomenice, ki jo izroči jugoslovanska socialno demokratična stranka stockholmski konferenci:

Ločiti moramo načelno vprašanje o splošnih vzrokih vojne od vprašanja krivde in odgovornosti poedinih vojskujočih se držav. Vojna je zgodovinsko sociološki prikaz in z njo vred tudi vzroki vojne. Treba je priznati, da je vojna v zgodovini glavni oblikovalec držav, torej faktor, ki ustvarja civilizacijo. Vse države v Evropi so nastale z uporabo sile in vojne ali pa vsled reakcije proti nasilju. Glavna naloga vojne v zgodovini je bila, da ustvari enotno in osebno združitev narodov, da povzdigne in pospešuje blagostanje vladajočih narodov, prepojitve in izbero kulture zmagajočih in premaganih narodov. Tudi danes ne moremo izključevati nasilnega zasedanja ozemelj kulturi sovražnih narodov, da se s tem pospešuje splošna gospodarska in prometna enotnost.

V tem zmislu je vzrok svetovne vojne povsem zgodovinsko sociološki, to se pravi, da je vzrok v stremljenju modernih držav po neomejenem razširjanju svojega gospodarstva, pri čemur se poslužujejo vseh sredstev ekspanzije in zlasti ščitijo svrjo potrebo po ekspanziji s silo orožja skupnega državnega naroda. V tem neomejenem stremljenju po ekspanziji je vzrok konfliktov med državami. Ker smatrajo vse moderne države to stremljenje za svojo eksistenco in čast in ni nad njimi nobene instance, ki bi razsojevala o dejanski potrebi, o gospodarsko in socialno upravičeni ekspanziji, zato ni mogoče razrešiti konfliktov drugače kakor s silo orožja in končno razsodi večja in boljše organizirana armada o gospodarskih in socialnih vprašanjih, ki niso odločilnega pomena le za obe vojskujoči se državi, temveč največkrat za celo skupino držav ali celo za vse kul-

turne države na svetu. Čim večja je torej gospodarska sila držav, čim krepkejša se izraža ekspanzijsko stremljenje, tem večji konflikti se porajajo med državami. Poleg gospodarskega razvoja se pojavljajo tudi obenem splošni kulturni prikazi, ker poraja vsak nov gospodarski razvoj novo kulturo, ki soodločuje pri nadaljnjem gospodarskem razvoju. Ravno zveza med neomejeno ekspanzijo in med narodom kot kulturno državo postane imperializem. Imperializem kot uspeh zgodovinskega, gospodarskega in socialnega razvoja nacionalnih držav je torej naravni, splošni, zgodovinski sociološki vzrok vojne. Anglija in Francija sta visoko razviti, že več ali manj nasičeni nacionalno državni tvorbi. Nemčija pa ima še sveže, neukročeno ekspanzijsko poželjenje in ni nastopala le v smeri neurejenega, svobodnega razvoja temveč je nastopala tudi kot konkurent v onih gospodarskih pozicijah, ki so jih imele že starejše države. Obenem je priznala odkrito, da je pripravljena svoje ekspanzijsko stremljenje z vso silo svojega oboroženega ljudstva udeležiti proti vsakomur. V tem je po posebni vojni vzrok. Posedujočim državam je grozila torej nevarnost za njihovo posest, Nemčija se je čutila ogroženo v svojem nadaljnjem svobodnem razvoju — zato upravičeno trdila oba vojskujoča se dela, da gre boj za njihov obstoj, torej da vodita obrambno vojno. Pri tem je torej povsem postranskega pomena, katera država je udarila prva, ker sta napad ali čista obramba le strateški vprašanja in nista torej odločilni za značaj vojne.

Splošnega vojnega vzroka ne moremo potemtakem naprtiti nobeni vojskujoči se državi kot moment krivde in odgovornosti. Imperializem pripelje končno vse države do medsebojnih konfliktov. Cinitelj krivde postane pa moment, v kolikor se zaveda vlada dotične države, da ovira njeno ekspanzijsko stremljenje razvoj drugih držav in v kolikor je zavedno pospeševala z vsemi sredstvi čezmerno ekspanzijsko stremljenje in pripravljala obrambo s silo orožja.

Povsem jasno je, da je oboroževala in organizirala Nemčija svoje ljudstvo od l. 1871 na naravnost občudovanja vreden način, da izvede svoje imperialistične namene, da je na dalekoviden način potom diplomacije in politike pripravljala skupine srednjeevropskih držav za svoje imperialistične cilje, da je s smotreno izobrazbo gojila v nemškem ljudstvu voljo za moč in silo in končno da se je na dobro premišljen način posluževala vseh mogočih sredstev, da izvede svojo gospodarsko ekspanzijo povsod, tudi v smeri proti vodilnim državam. V tej zavestni organizaciji imperialističnega stremljenja in v pripravljenosti na vojno je končno vprašanje krivde, na katero odgovorimo lahko povsem mirno na škodo Nemčije.

Pri tem pa je treba poudarjati, da so so se zavedale že leta pred vojno vse vodilne države nevarnosti imperializma, svojega kakor tudi zlasti nemškega in so deloma celo stremele po tem, da ga preprečijo z ustanovitvijo razsodišča v Haagu. V tem oziru je zelo obtežljivo za Nemčijo, da je izjavila na drugi aasški konferenci l. 1907 izrecno in nedvoumno, da se ne podvrže nobenemu razsodišču in je zarožljala s svojo vojaško pripravljenostjo. Ustanovitev razsodišča, obveznega za države ali vsaj prve korake za njegovo udeležitev, je onemogočila Nemčija. K temu vzemimo še trivialni izrek cesarja Viljema II.: „Smotnik suh, meč nabrušen.“ Nemčija je pokazala torej l. 1907, da je ne odvrnejo nobene zapreke od njene razvoja k svetovni sili in da se čuti dovelj močno, da apelira na silo orožja.

Kongres v Berlinu l. 1878 je dal povod za ustanovitev zveze centralnih sil in še tisto leto je dejal znameniti francoski politik Gambetta, videč dobro v prihodnost, da prinese zveza Nemčije z Avstro-Ogrsko prihodnjo svetovno vojno. In res razkriva sedanja svetovna vojna popolnoma jasno nevarnost te zveze za Evropo, ki je v silno mogočnem centralnem vojaškem položaju teh dveh držav. Ko so se snovale zveze držav po l. 1878, je najbolj očitna povsem

LISTEK.

A. P.

Odvetnikova metoda.

(Dalje.)

„Zašli ste, gospod doktor!“ — prekine predsednik odvetnika. Vzemiva konkretni primer. Božič hoče dokazati, da ga je žena varala. Ako ga prepričamo, da je v zmoti — in z vašo pomočjo bi se nam to sijajno posrečilo! — bo prepričan poravnani. Vse ostalo pa prepustimo ženi. Ženske so v takih kočljivih zadevah modrejše od nas. Ona bo moža prepričala, da se je zmotil, ali da je nasedel zavistnikom. Njuni voziček bo zavil v stari tir in bo veselo drdral dalje...”

Odvetnik pomolči. Čelo se mu zablisne, naočnik vztrepeče in se nagne na stran, trepalnice zakrijejo oči. Po kratkem preudarku odvrne:

„Dobro! Ne oporekam vam, gospod predsednik. Pametna misel, ako imata zakonca otroke!“

Predsednik dvigne levo nogo, jo objame čez koleno in se zaziblje.

„Vseeno je!“ pravi.

„Ni vseeno!“ — oporeka odvetnik in nadaljuje:

„Povzemimo še enkrat. Božič se je oženil po računu. Ko ga je minila počutnost in je ljubimkanje izgubilo svojo čarovitost, je spoznal resnico. Dva egoista sta se medsebojno borila za nadvlado. Boj bi lahko trajal do smrti. Na stotisoče je zakonov, v katerih ta medsebojni boj ni nikoli dobojevan, ker je duša slabotna, značaj plehek. V našem primeru imamo opravka s trmoglavcem, ki je užaljen, da je bil ogoljufan. Božič ima šibek značaj, slabotno dušo; kar ga še drži pokoncu, je užaljeni ponos. Prezreti pa ne smemo, da sta oba zakonca duševno neozdravljivo bolna: — Ljubosumna. Ljubosumnost je bolezen, ki človeku zmeša pamet, ga podivja in posmeši — Ako

ima zakonski par otroke, so leti nekaj protistrup ljubosumnosti. Sicer ne vedno učinkovit, toda številnokrat. Otroci so opravičba zakona. Ljubosumnost pa nima meje, ako je ostal zakonski par brez potomstva, ker je moralno opravičena. Priznali mi boste, gospod predsednik, da je bila ljubosumnost vzrok mnogih velikih zločinov!“

Predsednik se enakomerno ziblje, z rokami objemajoč koleno. Po kratkem premisleku reče:

„Nadaljujte, gospod doktor!“

„Mož si želi potomca“ — nadaljuje odvetnik — „ženi hodi otroški smeh na misel. Ko sta bila spoznala, da ostaneta brez potomstva, sta se napotila k zdravniku. Pravniki in zdravniki smo si nekako v sorodu. — Mi krpamo razdrapano družabno življenje s pravom, zdravniki krpajo zdravje posameznikov s terapijo. Bolnik morda ozdravi, toda sled bolezni in zdravljenja ostane kot neljub spomin. Umetnost tu, znanost tam, ampak nikjer popolna, brez hibe in napake. Časih zdravnik pomore: —

nenaravna zveza Nemčije, Avstro-Ogrske in Italije. Nemčija je imela vedno dve železi v ognju. Naravna nasprotnika Avstrije kot sosedu sta ravno Nemčija in Italija s skrajnim ekspanzijskim stremeljenjem, tako v gospodarskem kakor tudi v narodnostnem oziru. Gospodarsko še nerazvita Rusija ni bila nevarna ne Avstriji ne Nemčiji, nasprotno, Rusija kot agrarna dežela in odjemalec industrijskih izdelkov je bila za obe državi naravni zaveznik. Gospodarsko ekspanzijsko ozemlje za Avstrijo je Balkan. Avstro-Ogrska je od leta 1866 dalje podonavna država, od l. 1878, tudi balkanska država in obenem so njeni interesi na Jadranskem morju življenskega pomena.

Deželni gospodarski svet.

Z naredbo z dne 28. svečana t. l. drž. zak. l. št. 86 je c. kr. urad za vojno prehrano ustanovil posebno organizacijo gospodarskih svetov: Vsaka občina imej svoj gospodarski svet, vsak okraj isto in vsaka dežela zopet svoj gospodarski svet.

V sredo 8. avgusta se je prvokrat sešel kranjski deželni svet. Predsedoval je dvorni svetnik Laschan, prisotni so bili za c. kr. dež. vlado: vladni svetnik pl. Detela, c. kr. komisar dr. Senekovič in koncipist Hollegha, člani: veletržec Ivan Knez, ravnatelj Pammer, notar Galle, dr. Triller, dr. Pegan, dež. posl. Karl Dermastija, davčni upravitelj Lilleg, gospa Minka Govékarjeva in sodrug Anton Kristan ter ravnatelj Jovan od vojno-žitnega zavoda.

Dvorni svetnik Laschan je v daljšem nagovoru označil pomen in važnost dež. gosp. sveta, povedal je, da ima deset članov: 3 je predlagal dež. odbor, 2 trgovska zbornica, 5 pa c. kr. vlada sama. — Ravnatelj Jovan je podal obširno poročilo o delovanju vojnega zavoda za promet z žitom. Debata se vrši na prihodnji seji, ker se bo na predlog sodr. Kristana poročilo razmnožilo in izročilo članom v študij nekaj dni pred prihodnjo sejo.

Reče pa se že lahko, da je vojni zavod za promet z žitom izvršil mnogo dela in zelo spretno uredil organizacijo, prejema in oddaje žita in krompirja. — Pri slučajnostih je sodrug Kristan vprašal: Kako bo s sladkorjem za vkuhanje. Referent dr. Senekovič je pojasnil, da ga je dobila kranjska dežela 10 vagonov, od tega ga dobi Ljubljana 1½ vag. — Sladkor se odda v prvi vrsti sadjerejem, ako teh ni dovolj pa še ostalim prebivalcem, tako bo n. pr. Ljubljana mogla 10.000 kg razdati med prebivalstvo. — Teh 10.000 kg se bo v kratkem razdalo. — Po deželi naj pa občine tudi pogledajo, če bo kaj preostalo, da dobe potrebni tudi

Krparija se mu je posrečila. Ako se ni posrečila — in to se je pripetilo našemu zakonskemu paru! — tedaj bo očitala žena možu, da je bil v mladosti razuzdanec; — in je grešil, ker je oženil ravno njo. Vzbudi se ji sum, da še ni pozabil na svojo nekdanjo ljubico. Mož se kesa nepremišljene ženitve, ki je namišljeno sladkost spremenila v bridkost. Otrok, ki bi ga vezali na njihovo mater, ni, duševnega sorodstva tudi ne. Ker je distanca med njima vsak dan daljša, sta si vedno bolj tuja. Žena je trdno prepričana, da je vsemu kriv edinole mož. Duševno se preživlja z natoscevanji, muči jo ljubosumnost in hrepenenje; — razdražena misli na to, kako bi se maščevala nad možem, ki jo je pahnil v nesrečo. Prvo maščevalno misel odpodi, druge se ubrani, tretji zapade. Misel je mikavna, prilika jo uresniči. Pri nezadovoljni ženi, ki je ostala brez otrok, zapeljivec ne rabi trubadurskega sijaja!

(Dalje pri.)

nekaj. — Sodrug Kristan je konstatiral fakt, da ima kmet — sadjerejec sadje, dela ž njim kar hoče, vlada mu da še sladkorja — čim več ima sadja, tem več dobi še sladkorja. Delavec ne dobi ne sadja in ne sladkorja! — Predlagal je, naj bi se tam, kjer je obilo sadja (vrtovi nad 20 dreves), to zaplenilo in razdelilo po zmerni ceni med revno prebivalstvo. — Proti temu predlogu sta govorila zastopnika dež. odbora, posl. Dermastija in dr. Pegan, ki je celo stavil proti resoluciji. Predlog sodr. Kristan je bil odklonjen, protiresolucija dr. Pegana sprejeta. — Ravnatelj Pammer je predložil resolucijo, naj se poskrbi čimprej dovoz premoga. Dvorni svetnik Laschan je pojasnil, kaj je že vse v tem oziru dež. vlada storila. Po govorih več gospodov članov je bila resolucija soglasno sprejeta. — Dr. Pegan in poslanec Dermastija sta vložila resolucijo zaradi rekvizije sena, ki je bila soglasno sprejeta. Poslanec Dermastija je končno v daljšem govoru slavil pridnost kmetovalca in protestiral proti uvedbi mlevskih kart.

Referent dr. Senekovič je pojasnil, kako je do tega prišlo. Sodrug A. Kristan se je čudil logiki gosp. poslanca Dermastije, ki v eni sapi trdi, da bo kmet vse pošteno oddal, obenem pa je proti temu, da bi ta oddajal žito v mlin proti kartam. Delavec trdo dela in mora živeti po kartah. Naj velja pravica za vse. Bridko je — ali grožnja gosp. poslanca, da se bo kmet uprl in ne bo hotel več delati, je malo prelahkomiselno izrečena. On (sodr. Kristan) bo to grožnjo zabeležil, ker bo morebiti svoj čas dokument dobe. — Dvorni svetnik Laschan je izjavil, da se bodo vse želje in protesti registrirali in predložili na tozadevno mesto.

*

Op. ured. Vsled obilice drugega gradiva smo to poročilo še - le danes objavili.

Politični pregled.

— **Predsednik francoske republike, Poincaré**, je sporočil ministrskemu predsedniku Riboju, da namerava odstopiti. Ministriški predsednik je po posvetovanju z ostalimi ministri prosil Poincaréja, naj odloži svojo zadevo, dokler se ne sestane zbornica. — Vzroki, ki so napotili Poincaréja, še niso razjasnjeni, ker prihaja poročilo iz švicarskega lista „Berner Tagblatt“ in je treba počakati, da izpregovore o tej stvari francoski listi. Poincaré je bil izvoljen za predsednika francoske republike 17. januarja 1913.

— **Angleški minister Henderson**, glavni zastopnik delavske stranke v angleškem kabinetu je odstopil. Njegov odstop je v zvezi s stockholmsko konferenco. Angleška socialistična stranka je sklenila, z ogromno večino glasov, da se udeležijo angleški delegatje stockholmske konference. Na podlagi tega sklepa je podal Henderson svojo demisijsko, ki jo je Lloyd George tudi sprejel. Lloyd George je bil izjavil 3. avgusta v poslanski zbornici, da je angleška vlada odločno proti temu, da se udeležijo kdo od njenih članov take konference kakor je stockholmska. Konferenca angleške stranke je sklenila udeležbo svojih delegatov na stockholmski konferenci le s tem pogojem, če izreče konferenca, da niso njeni sklepi obvezni.

— **Velika konferenca na Ruskem**. Osrednji izvršilni odbor delavskih, vojaških in kmetijskih svetov je sklenil, da skliče zastopnike vseh socialno demokratičnih strank, delavskih organizacij in strokovnih organizacij na veliko konferenco, ki naj razpravlja o vprašanju, kaj naj stori demokracija, da odvrne vojaški polom.

— **Jugoslovanska država**. „Times“ priobčujejo nekatere podatke iz pogodbe, ki sta jo sklenila srbski ministrski predsednik Pašić in predsednik Jugoslovanskega

odbora dr. Trumbić. Pogodba obsega 12 členov. Prvi člen obravnava ustanovitev neodvisne države, združujoče Srbe, Hrvate in Slovence. Ustava te države bo temeljila na demokraciji in parlamentarni demokraciji. Vladajoča rodbina bodo Karagjorgeviči. Država bo imela svojo armado, cirilica in latinica ostaneta, zajamčena bo popolna verska svoboda, obsegala bo le ozemlja, kjer stanujejo Jugoslovani v kompaktnih masah. Jadransko morje bo izročeno v polni svobodi vsem narodom.

— **Italija in Srbija**. Rimsko časopisje nastopa zelo vneto za sporazum med Srbijo in Italijo. Italijansko socialistično časopisje trdi, da je povod tega nenadnega preobrata v tem, ker nista niti Pašić, niti Sonnino našla pri angleški vladi zagotovila, da se izpolnijo vse njihove zahteve brez pridržkov, torej izvira želja po sporazumu zgolj iz nezaupanja proti Angleški. Anglija da je postala le na ljubo Rusiji sovražnik Avstro-Ogrske in ker je izpremenila Rusija svoje vojne cilje, nima Anglija nobenega vzroka več, da bi zahtevala razkoso Avsto-Ogrske. Nek drugi list trdi, da se hočeta Italija in Srbija spoprijazniti le iz tega strahu, da ne izpolni bodoči mirovni kongres vseh njihovih zahtev.

— **Ogrske zadeve**. V sedanjem ogrskem ministrskem svetu se pojavljajo nesoglasja zaradi preosnove volilne reforme. Socialni demokratje in radikalci zahtevajo nove volitve, med tem ko sta ministrski predsednik Esterhazy in Karolijeva skupina pač za preosnovo volilne reforme, a ne za nove volitve, temveč streme po nekakem kompromisu. Vlada hoče podeliti volilno pravico vsem, ki imajo Karlov križec in so stari 24 let. Najbrže pride na Ogskem do preosnove ministrskega kabineta, ki bi ga sestavil grof Zichy.

Angleška delavska stranka in stockholmska konferenca.

10. avgusta je bila v Londonu konferenca zastopnikov angleške delavske stranke, da odloči o tem, če se naj udeležijo zastopniki angleškega delavstva stockholmske konference ali ne. Navzočih je bilo skoraj 600 delegatov. Konferenca so se udeležili tudi delegatje ruskega sovjeta. Navzoč je bil tudi Vandervelde.

Predsednik konference Purdy je dejal, da je dober le oni mir, ki prinese popolno osvoboditev od agresivnega militarizma. Revolucija je zatemnila ruskim tovarišem za nekaj časa velike naloge vojne, a sedaj je prepričan, da ne zamenjajo svoje težko priborjene svobode za sramotno svobodo pod pruskim militarizmom. Ne naši ruski prijatelji, ne mi, ne želimo posebnega miru, temveč kot alijanci moramo stati ramo ob ramo, dokler ne izvojimo častnega miru. Povabilo na stockholmsko konferenco je treba skrbno in resno pretehtati.

Po izjavi ministra Hendersona se je odgodila konferenca do popoldneva. Na popoldanski razpravi je bila debata o sledečem sklepu:

Povabilo na mednarodno konferenco se sprejme pod pogojem, da ni konference obvezna, temveč le posvetovalna.

Popoldne je govoril Henderson. Dejal je, da se položaj na Ruskem vedno izpreminja. Lahko popolnoma odklonimo udeležbo na konferenci; to bi bilo za javno mnenje na Ruskem najusodnejše. Ruskim delegatom sem pa tudi odkrito povedal, da ne morem svetovati angleški stranki, naj se udeležijo konference v Stockholmu pod ruskimi pogoji. Končno predlagamo lahko še to, da se izpremeni konferenca iz obvezne v posvetovalno. Če se zgodi to, tedaj predlagam, da se udeležimo konference. Rusi žele obvezno konferenco z namenom, da razpravlja o resničnih pogojih za mir. Ali take konference se ne morejo udeležiti britski zastop-

niki. Udeležte se lahko le take konference, na kateri lahko jasno povedo, zakaj podpirajo nadaljevanje vojne in kakšne cilje imajo. O miru pa ne morejo razpravljati, kajti socialisti še niso narodi in le vlade posameznih dežel lahko obravnavajo o miru. Bil sem preje proti mednarodni konferenci, a sem izpremenil svoje naziranje za to, ker vladajo na Ruskem najbolj zmedeni nazori o tem, zakaj nadaljuje Anglija vojno. Cilje angleškega delavskega gibanja so potvorili in potvore so izrabili sovražni agentje. Konferenco smatram za najpripravnejše mesto, da se vse razjasni. Ko sem bil na Ruskem, je bila zavzeta ruska vlada zelo za konferenco. Smatral sem zato za nevarnost, če se snidejo ruski delegatje le z nevtralnimi in sovražnimi zastopniki. Res je, da se je v tem času na Ruskem mnogo izpremenilo. Mnenja sem, da zavzema sedanja vlada napram stockholmski konferenci drugačno stališče. Upoštevati moramo tudi sklepe ameriške delavske združbe in belgijskih socialistov, da se ne udeležijo konference. Tudi štirideset francoskih socialistov v zbornici ugovarja konferenci pod dosedanjimi pogoji.

Posvetovalna konferenca ustvari lahko mnogo dobrega. Priliko nam daje, da posredujemo manjšini nemških socialistov nova dejstva, ki jih namenoma prikriva nemška vlada ljudstvu. Naša stvar je tako silna, ravno tako tudi stvar vseh alirancev, da bi pripomogla konferenca prav mnogo k temu, če se je udeležijo vsi odgovorni zastopniki delavskega gibanja, da prepričamo nemško ljudstvo o tem, da so povzročili zločini njegovih voditeljev vojno in da preprečujejo sedaj zločini njegovih voditeljev pravični mir.

Zastopnik ladijskih delavcev Sexton predlaga, da se angleški zastopniki ne smejo udeležiti konference, na kateri so sovražni zastopniki. Ramsay Macdonald podpira prvi predlog in pravi, da so vse vlade dovolile potne liste finančnikom, ki so imeli svojo konferenco v Švici. Kar je bilo v preteklosti, to pokopljimo in pojdemo v Stockholm, da se posvetujemo, povemo svoje misli in poslušamo tudi nasprotnika. Potem se vrnimo s temelji za mir. Od demokracij Evrope zahtevamo jasno določitev njenih ciljev.

Pri glasovanju je bil sprejet sklep, da se udeležijo zastopniki angleškega delavstva stockholmske konference, če konferenca ni obvezna, temveč le posvetovalna s 541 glasovi proti 184 glasovi. 541 delegatov, ki so glasovali za udeležbo reprezentira 1.846.000 glasov, 184 delegatov, ki so glasovali proti 550.000 glasov.

Dnevne beležke.

— S fronte. Piše nam sodrug, vojak: Prav razveselilo me je, ko sem dobil „Naprej“ — vsi ga beremo. Povejte materam in ženam vojakov, da jim napravijo največje veselje, če jih naroče na „Naprej“ — marsikdo od nas nima priložnosti darar poslati, ali nima denarja. Najpši dar od doma za nas je dnevnik, delavski dnevnik, ker nas veže z delavsko domovino. Lepe pozdrave Vaš Tone B.

— Vsi črnovojniki in vojni prostovoljci letnikov 1865. in 1866. gredo na dopust. Vsled povelja z dne 21. maja 1917 so bili poslani na dopust vsi črnovojniki rojstnih letnikov 1865 in 1866, izvemši gaziste, pripadnike črnovojno obveznih korporacij in prostovoljce. Z odlokom z dne 7. avgusta 1917 se je pa gornje povelje razširilo tako, da se morajo tudi člani vseh črnovojnoobveznih korporacij, torej posebno vpisani strelci in pripadniki prostovoljskih formacij, dalje tisti, ki so za čas vojne prostovoljno vstopili v skupno armado oziroma mornarico, ki so bili rojeni leta 1866. in 1865. oziroma še preje — ako sami ne prosijo, da smejo še dalje ostati v aktivni

vojaški službi — čim preje, najkasneje pa dne 15. septembra 1917 poslati na dopust.

— **Tvrdba Karl Pollak.** Z ozirom na notiko „Tvrdba Karl Pollak“ v številki 19 „Naprej-a“ z dne 5. avgusta 1917 zahtevam v smislu § 19 tisk. zak., da priobčite sledeči popravek: 1.) Delavska plača znaša najmanj 28 K do 75 K in tudi več na teden, dočim imajo delavke od mlajših do spretnejših od 14 K do 40 K in tudi več na teden. 2.) V tovarni ima delavstvo svojo kuhinjo, kjer dobiva obilno in tečno hrano za tako nizko ceno, kot bi si je ne moglo samo preskrbeti nikjer drugod. Zvišanje mezde pri lastni oskrbi je delavstvo odklonilo. 3.) Da obstoja pritožbena komisija je delavstvu znano od takrat, ko je leta začela poslovati. 4.) S strelskim jarkom doslej ni grozil od strani tvrdbke delavcem nikdo in bi tvrdba takih groženj pri svojih uslužbencih tudi ne trpela. 5.) „Dobrodelne naprave“ niso omama, temveč ustanovljene z mnogimi žrtvami od strani tvrdbke edinole v korist delavstva. Zato jih delavstvo visoko ceni in jih ne pusti odpraviti, tudi če bi se mu pripoznale višje mezde. — K. Pollak. — Vojaški vodja Theiss. — Na ta „popravek“ bi odgovarjali obširno, če ne bi bili prišli danes Pollakovi delavci v naše uredništvo — seveda niso prišli iz svojega nagiba, temveč preplašeni vsled Pollakovih pretenj, da jim ne daje več tega in onega, če ne pustimo pri miru Pollakove tovarne — in pokazali svojo žalostno odvisnost od podjetnikove milosti v tako jarki luči. Če je Pollakovo delavstvo tako zablodeno, da noče stopati po poti, ki ustvari čisto razmerje med njim in podjetnikom, potem seveda nočemo usiljevati svoje pomoči nikomur. Upamo pa, da pride tudi za zaslepljeno in podjarmljeno Pollakovo delavstvo dan, ko spozna, da je boljše opirati se na organizacijo kakor na podjetnikovo dobro voljo in milost.

— **Stanovanjska mizerija.** Pišejo nam: Dan za dnevom je čitati v časopisih popraševanje po stanovanjih in sobah: „Stranka brez otrok...“, „100 K plačam tistemu...“, „Za sobico plačam 15 K na teden...“ itd. se glasé inserati. Tako inseriranje je skrajno podlo in brezvestno. To se pravi druge izpodrivati in na cesto tirati. Za one, ki plavajo v denarju, je to seve lahko, toda tak način je skrajno brezobrazen in nečasten; dotičniki s tem le pokažejo svoje popolno neumevanje socialnega življenja ali — hudobno sebičnost. To bi morala oblast prepovedati!

— **Iz Šiške.** Kako se razdeljuje na drž. žel. maslo? Pripoveduje se: Ta teden je iz Wieserjeve aprovizacije dobil inženir U. 2 kg masla. Neki delavec bi tudi rad maslo — ali odgovorilo se mu je: Ljubček, to ni za delavce, to je za uradnike... Pravica, kje si!?

— **Šiška.** Predsedstvo podružnice Šiška pravovarstvena društva železničarjev opozarja vse one, ki imajo knjige izposojene, naj jih vrnejo knjižničarju v svrhu revizije knjižnice.

— **Rudar ponesrečil v rovu.** Iz Zagorja nam poročajo: V soboto, dne 11. t. m. je ponesrečil rudar Titus Golob — v ki-sovškemu rovu. Padel je polc nanj, ko je nalagal premog in mu razbil glavo, tako da se je zgrudil brez zavesten. Ko so ga prenesli v rudniško bolnico, se ni nič zavedal. Zdravnik je takoj izjavil, da ni nobene pomoči več. Ponesrečenec je prišel pred desetimi dnevi od vojakov, kjer je bil od časa začetka vojne in napravil je samo devet delavnih dni v Zagorju. Zapušča ženo s štirimi nepreskrbljenimi otroci. Krivda te nesreče je vedno priganjenje in pa akordni sistem.

— **Z Dolenjskega** nam pišejo: V nekaterih krajih vladajo čudne razmere. Ljudem, ki so prisiljeni do nedovoljene kupčije, jim ni zameriti. A da nekateri delajo velike kupčije, izrabljajo sedanji bedni položaj,

si delajo masne dobičke, taki niso vredni usmiljenja. Samo en primer: Nekje na Hrastnem blizu Mokronoga je možic z imenom Slapšak. Ta kontrabanti cele sode petroleja iz Trsta. Kako ga dobi, ne vemo. Kako plača, vemo. Gre okrog in naroči, da da za deset jajc liter petroleja, ali pa: Jajca plača po 30 vin. komad. Seveda se pohvali, da ima lepe dobičke. Verjamemo! Kako pride petrolej iz Trsta privatnikom, kako jajca v Trst?

— **Rakek.** V naši občini bi v aprovizacijskem oziru bilo treba malo več reda. Na predlog nadzornika za ljudsko prehrano podpolkovnika Wienerja se je ustanovil obč. gospodarski svet, ki obstoji iz 25 oseb (moških in ženskih) — za predsednika so izvolili sodr. Ambroža. — Upati je, da bo županstvo sedaj v sporazumu z obč. gosp. svetom bolj kos aprovizacijski nalogi kot doslej.

— **Tržič.** „Naprej“ se je zavednim sodrugom zelo priljubil in ga komaj pričakujejo. Mnogo pa je še takih, ki nič ne bero in ki jim je vse eno, ali je to ali ono. Seve ti možaki preklinjajo hude čase in vso mizerijo današnjih dni. Tem ljudem, pa naj bodo v hlačah ali v krilu, sporočamo: Delavec mora čitati delavski list, ker edino ta mu da nekaj pojasnila in mu kaže pot v boljšo bodočnost. Bodočnost mora boljša biti, ali ako naj bo boljša, moramo jo ustvariti. Tržiški delavci — strojarji, čevljarji in vsi drugi — berite naš list „Naprej!“ — Članom filiale kons. društva v Tržiču sporočamo, da naj v filiali blago le zase kupujejo in ne za druge, ker filiala je le za člane, ne pa za sorodnike in prijatelje. Kdor hoče uživati dobrote organizacije konsumentov, naj bo njen član.

Aprovizacija.

Razdelitev sira na rumene izkaznice C. Mestna aprovizacija ljubljanska bo razdeljevala v torek, dne 14. avgusta 1917 popoldne iz svojega skladišča v cerkvi sv. Jožefa na rumene izkaznice, zaznamovane s črko C, sir po 4 krone za hleb. Določa se naslednji red: od pol 2. do 2. št. 1 do 200, od 2. do pol 3. št. 201 do 400, od pol 3. do 3. št. 401 do 600, od 3. do pol 4. št. 601 do 800, od pol 4. do 4. št. 801 do 1000, od 4. do pol 5. št. 1001 do 1200, od pol 5. do 5. št. 1201 do 1400, od 5. do pol 6. št. 1401 do 1600, od pol 6. do 6. št. 1601 do 1800, od 6. do pol 7. št. 1801 do konca. Rodbine do 3 oseb dobe $\frac{1}{4}$ hleba, s 4 in 5 osebami $\frac{1}{2}$ hleba, s 6 in 7 osebami $\frac{3}{4}$ hleba, z več kot 7 osebami 1 hleb.

Dobava drv. Mestni magistrat ljubljanski reflektuje še vedno na dobavo drv za preskrbo mesta s kurivom. V to svrhu je tudi v položaju izposlovati pri c. in kr. vojnem ministertvu oproščenje glede vojaške službe takih delavcev in voznikov, ki niso sposobni za službo na fronti in ki so čez 38 let stari. Ponudniki za dobavo drv naj torej v svojih ponudbah na mestni magistrat vselej ob enem tudi predložijo seznam svojih delavcev in voznikov, ki pridejo tu v poštev za oprostitev vojaščine potom pristojne oblasti.

Razno.

* **Kanal od Sev. Ledenega morja do Botniškega zaliva.** „Ecomista d'Italia“ poroča iz Stockholma, da v Rusiji smatrajo načrt kanala, ki ga neki ameriški finančni konzorcij proučuje, za zelo pomemben. Mislijo na zvezo Tornea z Sev. Ledenim morjem po uporabi mnogoštevilnih rek in jezer Sev. Finske. Računajo na 300.000.000 rubljev stroškov, a na 50 milijonov letnega dohodka, največ od ribarstva. Kanal naj bi bil 300 km dolg.

* **O jeziki in narečjih.** Nemški listi pripovedujejo z makedonske fronte sledečo veselo historijo: Bavarski podčastnik in nekaj bavarskih domobrancev popravljajo krite visoko nad Dojranskim jezerom. Pridejo vojaki nekega turinškega polka in eden njih pravi: „Gannch ne Sääche gebrocht kriechen?“ (Ali si morem dobiti žago na posodo?) „Brings 's nacha aa zurück!“ (Prinesi jo potem tudi nazaj!) odgovori Bavarec. „Was saachst du?“ (Kaj praviš?) „Zruck bringen sollst!“ (Da jo prineseš nazaj!) ponavlja Bavarec v že razžaljenem tonu. „Ich weess nich vaas tu saachst?“ (Jaz ne vem, kaj praviš) se opravičuje bodri Saksonec. Tu se oglasi eden domobrancev: Reduhr bringen sollst de Sääache!! (Retur jo prinesi Tvojo „Sääache“!) „Ach so, reduhr gäm soll ich se? No da sach's do gleich! (Tako, retur ti jo naj dam? To si mi mogel vendar reči takoj!) je jezljivo odsekal Saksonec.

Vojna.

AVSTRIJSKO VOJNO POROČILO.

Dunaj, 11. avgusta. (Koresp. urad.) Uradno se razglasa:

ITALIJANSKO BOJIŠČE.

Ob Soči je artiljerijski boj zopet oživel.

Dunaj, 12. avgusta. Uradno:

Naši letalci so se ob Soči z uspehom borili z italijanskimi poizvedovalci: pet italijanskih letal so sestrelili, tri je sestrelil stotnik Brumowsky.

Naši zavezniki so zopet vrgli severno-zahodno od Focsani sovražnika nazaj. S težkimi izgubami za sovražnika so se izjavili vsi njegovi poizkusi, da bi to pozorišče razbremenil z napadi množic, močnimi silami je napadel tudi sovražnik v ozemlju pri Ojtozu južno od Crozesci z močnimi silami; mestoma je dvanaestkrat naskočil; a vsi njegovi napadi so se zrušili pred našimi črtami. Šopronjski honvedni pešpolk št. 18 se je posebno odlikoval. Zahodno od Očne naši napadi z uspehom napredujejo. Vzeli smo Crozesci in Slanic; naše čete se bližajo dolini Trotus. — Severno-vzhodno od Vame v Bukovini se je izjavilo več ruskih sunkov na naše višinske

Šef generalnega štaba.

NEMŠKO VOJNO POROČILO.

Berlin, 12. avgusta. (Kor. urad.) Wolffov urad poroča:

Veliki glavni stan.

Armada skupina prestol. Ruprehta Bavarskega.

Po napadih včeraj dopoldne je topovski boj na Flanderskem ponehaval; šele proti večeru je postal močnejši v širokih odsekih; ponoči je bil živahen. Po enournem bobnečem ognju so izpadli danes jutraj na mnogih točkah močni sovražni poizvedovalni oddelki; povsod smo jih odbili. Severno od Hollebeke so napadli Angleži z več polki, ki tudi niso uspeli in so se morali umakniti z najtežjimi izgubami. Od prekopa La Bassée do južnega brega Scarpe in severno-zahodno od St. Quentin so od časa do časa močnejše streljali, večkrat so se na predpoljih tudi bili.

Armada skupina nemškega prestolonaslednika.

Na pozorišču Aisne, v zahodni Champagni in na obeh bregih Moze živahnejši topovski boj kakor zadnji čas. Pri Cerny en Laonnois sta se zrušila zvečer dva francoska napada z velikimi izgubami za sovražnika; na Cornilletu smo odbili pred na-

šimi pridobljenimi črtami sovražne oddelke, ki so metali ročne granate.

Armada fronta generalfeldmaršala vojvode Albrehta Würtemberškega.

Ničesar novega.

Nadporočnik vitez pl. Tutschek je premagal v zračnem boju svojega 22. in 23. sovražnika.

Na Flanderskem so streljali z menjačo se silo s topovi.

Armada fronta generalfeldmarš. princa Leopolda Bavarskega.

Nikakih večjih bojnih dejanj.

Armada fronta generalobrista nadv. Jožefa.

Nemške in avstrijske divizije so si priborile južno od doline Trotus nadvladajoče višinske postojanke in vas Grozesci. Proti našim četam, ki so prodirale južno od doline Ojtoz, je poslal sovražnik v ogenj sveže sile, ki so krvavele v večkrat ponovljenih ljutih protinapadih ne da bi kaj dosegle.

Armada fronta generalfeldmaršala von Mackensena.

Borbe severno od Foesani trajajo dalje. Rusi in Rumuni so tudi včeraj med Sereotom in železnico v Adjutul Nou napadali z močnimi silami naše črte. Nobene pedi zemlje nismo izgubili. Kreпки napadi nemških čet so potisnili sovražnika zahodno od železnice proti severu in severozahodu z najkrevnejšimi izgubami zanj povodom njegovih brezuspešnih protisunkov. Od 6. avgusta smo ujeli na tem bojišču nad 130 častnikov in nad 6650 mož, zaplenili 18 topov in 61 strojnih pušk. Od Sereota do Donave so v primeri prejšnjih dni s topovi izdatno močnejše streljali. Ob izlivu Buzaula smo odbili ruski napad.

Uspešni napadalni boji na vzhodu so bili v dolini Trosul in severno od Suzite.

Prvi generalni kvartirni mojster v. Ludendorff.

Delavske zadrage za Trst, Istro in Furlanijo vpisana zadruga z omejeno zavezo.

XIV. poslovno leto. — Od 1. julija 1917 do 30. junija 1918.

Mesečni izkaz:

Razpečano blago.

Posl. I.	1917-1918	1916-1917	Napredek
Julij	790.587.13	617.700.78	172.886.35

Gibanje članov:

Vpisanih članov do 31. julija 1917 14.260.

Hranilni oddelek:

Stanje vlog 31. julija 1917 K 1.014.229.52

30. junija 1917 „ 940.772.64

Napredek v enem mesecu K 73.456.88

Na bolniški in posmrtninski podpori se

je izplačalo od 1. — 31. jul. 1917 K 1750.60

Na dividendah za poslovna leta

1914-1915 in 1915-1916 tekom

istega meseca „ 519.90

Inkaso skladišča oblačil:

(Že obsežen v izkazu razpečanega blaga.)

Oddelek oblačil „ K 10.998.—

manufaktur „ 35.420.39

obuval „ 18.477.20

pokrival „ 3.121.12

K 68.107.71

V tem izkazu je naveden le inkaso 26 zadrugnih skladišč, ker se je ostalih 10 začasno zaprlo. Zaprti so: eno skladišče v Pulju (drugo posluje še), skladišče v Kiamporu in v Rovinju (zaprti vsled evakuacije) ter 7 skladišč v goriškem vojnem teritoriju.

Od 7 mesec je zaprtih 5.

V Trstu, 31. julija 1917.

Vodstvo.

Občno konsumno društvo reg. zadr. z o. p. v Trbovljah.

Vabilo

na

redni občni zbor

kateri se vrši v nedeljo dne 19. avgusta 1917 ob 4. uri popoldne v prostorih Delavskega doma v Trbovljah.

Dnevni red:

1. Čitanje zapisnika zadnjega občnega zbora.
2. Računsko poročilo.
3. Poročilo nadzorstva in predlog za podelitev absolutorija.
4. Sklepanje o prebitku.
5. Volitev predstojništva in treh članov v nadzorstvo ter enega namestnika.
6. Preosnova § 16 pravil.
7. Slučajnosti.

Za nadzorstvo:

A. Tratnik.

P. n. člane se prosi, da se v polnem številu zborovanja udeležijo.

Konsumno društvo

za Ljubljano in okolico

R. Z. Z. O. Z.

v Ljubljani.

Pisarna: Ljubljana-Šiška, Kolodvorska ul. 56.

Osrednje skladišče: Kolodvorska ulica 56.

Prodajalne:

1. Ljubljana—Šiška, Kolodvorska ulica 56.
2. „ Sodne ulice 4.
3. „ Krakovski nasip 10.
4. „ Udmat, Bohoričeva ulica 12.
5. Vič—Glince, Tržaška cesta.
6. Vič—Rožna dolina 165.
7. Tržič na Gorenjskem.
8. Sava (okr. Jesenice) na Gorenjskem.
9. Jesenice na Gorenjskem.
10. Koroška Bela—Javornik.

Prodaja se le članom.

Pristopnina 1 K.

Delež 40 K.

V letu 1916-17 (od 1. julija 1916 do 30. junija 1917) se je oddalo blaga med zadrugnike za 2.000.000 kron.

Zadrugnikov (30. jun. 1917): 2500 rodbin.

Družbeno premoženje 1. junija 1917:

Rezervni zaklad K 20.400.

Dispozicijski „ K 11.750.

Bolniški „ „ K 15.000.

Pogrebni „ „ K 1.000.

Penzijski „ „ K 6.000.

Deležni „ „ K 60.000.

Najboljše nadomestilo za dragi in nezdravi ruski čaj in kavo nam daje novi iz domačih rastlin napravljeni aromatični, zdravi, okusni in

naravni želiščni jedilni čaj

kot nadomestilo za škodljivo kavo in ruski čaj. Najboljša pijača za zajutrk z rumom, citrino, mleko ter Sida-medenim praškom ali Sida-limonadnim praškom in tudi brez vsakršnega dodatka. Kdor nemara postati nervozen, naj pije sam in daje posebno otrokom želiščni jedilni čaj. — 1 zavoje (zadošča za 14 dni) stane 50 vinarjev. Dobi se v

prodajalnicah Konsumnega društva za Ljubljano in okolico.